

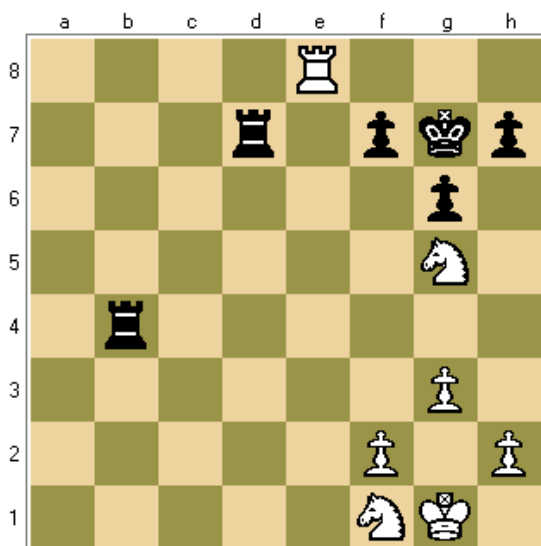
Dvě koncovky VM Benta Larsena

V roce 1988 vydalo moskevské nakladatelství „Fizkultura i sport“ knížku M.I.Šereševského – Strategie koncovky, která se zabývá problémem složitých herních koncovek. Rozebírá základní principy hry ve složitých koncovkách, dává zajímavá doporučení k technice hry. Níže uvádím dvě zajímavé koncovky z tvorby mého oblíbeného VM Larsena.

První je z kapitoly Problém výměny

Larsen – Marjanovič (Bled-Portorož, 1979)

1. e4 c5 2. Jf3 d6 3. Sb5+ Sd7 4. Sxd7+ Dxd7 5. O-O Jc6 6. d3 g6 7. c3 Jf6 8. Ve1 Sg7 9. d4 O-O 10. d5 Ja5 11. Jbd2 b5 12. a4 a6 13. b4 cxb4 14. cxb4 Jxd5 15. exd5 Sxa1 16. bxa5 Vfc8 17. axb5 Dxb5 18. Jf1 Sc3 19. Vxe7 Db1 20. J3d2 Dd3 21. Db3 Db5 22. Dxb5 axb5 23. Je4 Sxa5 24. Sf4 b4 25. Sxd6 b3 26. Vb7 Vc4 27. Jg5 b2 28. Vxb2 Vd8 29. Se7 Vxd5 30. Vb8+ Kg7 31. Sf8+ Kg8 32. Se7+ Kg7 33. g3 Vd7 34. Ve8 Sb4 35. Sxb4 Vxb4

Těžko si představit, že partie skončí výhrou bílého. Pokud se odevzdají dva jezdcí za věž a pěšce, tak vznikne remízová věžová koncovka. Nicméně Larsen partii vyhrál a, jak se přesvědčíme, vyhrál zákonitě. Tato koncovka se může zdát čtenáři nezajímavá, ale je dostatečně poučná a zlomové okamžiky boje po prostudování předchozích kapitol není už tak obtížné pochopit.

36. Je3 Vbb7?!

Jak ukázal Larsen v komentářích k partii ve 27. dílu „Šahovského informatoru“, správné bylo 1. ...Vb5! S. Marjanovič, evidentně, předpokládal, že dosáhne remízy jakkoliv, a nepokoušel se vníknout do jemností pozice. Samozřejmě, zdá se, že černému nic nehrozí. Kdyby se jugoslávský šachista pokusil nalézt

soupeřův plán hry na výhru, tak, možná, že by se mu podařilo tento plán překazit.

37. Ve4 Ve7?

První tah černého nebyl nejlepší, ale zcela akceptovatelný, ale druhý tah – již přímá chyba. Aby bílý získal šance na výhru, potřebuje oslabit pozici soupeře. K pěšcům f7 a h7 se nedostaneme. Zbývá bod g6. Černý pěšec, který se tam nachází, je krytý dvakrát. Aby mohl být atakován, je nezbytné nejprve vyvolat postup černého pěšce „f“ nebo „h“. Tahem 2. ...Vb5! by černý předešel záměru bílého.

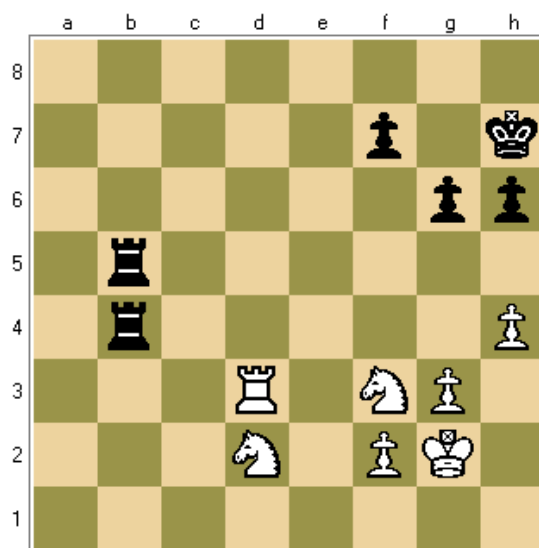
38. Vh4! h6 39. Jf3

Záležitosti bílého se vyvíjejí zdárně. Pro úspěch dalšího plánu událostí jej Larsen pečlivě maskuje a sledující princip „nepschat“, dělá sérii nevinných tahů.

39. ...Vb1+ 40. Kg2 Vb2 41. Jc4 Vbe2 42. Jcd2 Vd7 43. Jb3 Vde7 44. Va4 Vb2 45. Jbd2 Veb7 46. h3

Tento pěšec musí postoupit na h5. Ale žádný prudký pohyb, aby nepolekal soupeře.

46. ...V2b4 47. Va5 V7b5 48. Va3 Vd5 49. Va7 Vdb5 50. h4 Vb7 51. Va6 V7b6 52. Va3 V6b5 53. Vd3 Kh7

54. Jg1

Dánský velmistr, se očividně rozhodl, že nadešel čas přistoupit k rozhodným činům. Marjanovič tento okamžik nevycítil a pokračuje v bezstarostném tahání věží po

šachovnici, zatímco bílý jezdec se již začíná přihrávat k poli h5.

54. ...Kg7 55. Je2 Va5 56. Jf4 Vba4 57. Jb3 Va7 58. Vd5

Je vidět, že Larsen výborně chápe psychologii svých soupeřů a rozhoduje se provést postup h4-h5 v nejpříhodnější variantě. Černý přitom mohl sám zahrát 58. ...h5 a aby mohla být proražena obrana černého, musí se připravit postup pěšce „f“. Pozornost zasluhovalo okamžité 58.h5, i když by v tom případě musel bílý překonat některé obtíže po 58. ...Va3 s hrozbou výměny věží – 59. ...Vb7. Nejlepší pokračování za bílého by bylo 59.hg fg (29. ...Vb7 60.Jc5 Vxd3 61.Jfxd3) 60.Je6+ a 61.Jec5.

58. ...V4a6?

Rozhodující chyba. Jak již bylo uvedeno, mělo se hrát 58. ...h5.

59. h5!

Pozice černého je prohraná. Proti útoku na královském křídle nemá obranu.

59. ...Kh7 60. Jd4 Kg7 61. Jb5 Vb7

Je třeba počítat s hrozbou 62.Vd8 a Jb5-d6-e8+.

62. Jd6 Vbb6?!

Umožňuje závěrečný útok, ale ani nejlepší 62. ...Ve7 černého nespasilo. Larsen uvádí následující variantu: 62. ...Ve7 63.Jc4 Vc7 64.Je3 Vca7 65.Vd8 Va8 (hrozil manévr Jc3-c4-d6) 66.Vd7 V6a7 67.Je6+ Kg8 68.Jc7 Vc8 69.Jed5 s rozhodující převahou bílého.

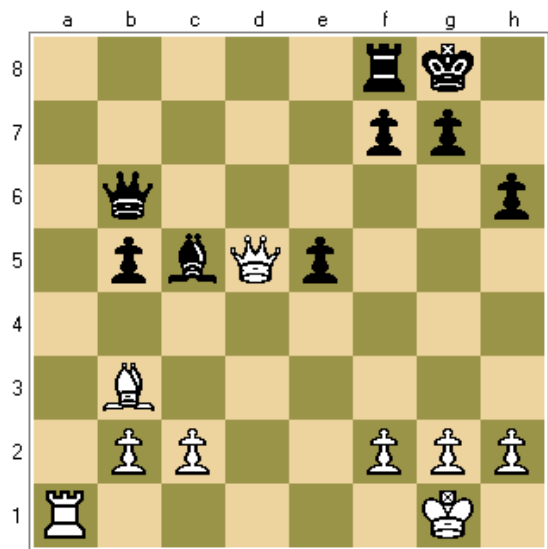
63. Je8+ Kf8 64. Jc7 Va7 65. Vd8+ Ke7 66.Vg8 Vc6 67. Jcd5+ Kd6 68. hxg6 fxc6 69. Jb4 Vb6 70. Jfd5 Vbb7 71. Vxg6+ Kc5 72.Vxh6 Vf7 73. Vc6+ Kb5 74. Vc2 Vad7 75.g4 černý vzdal.

Hbitost, s níž Larsen v této koncovce ovládal koně, by mu záviděl každý nájezdník.

Druhá ukázka pochází z kapitoly „Nespěchat“

Larsen – Gligorič (XII. olympiáda Moskva, 1956)

1. Jf3 c5 2. e4 d6 3. d4 cxd4 4. Jxd4 Jf6 5. Jc3 a6 6. Se2 e5 7. Jb3 Se7 8. O-O O-O 9. Sg5 Jbd7 10. a4 b6 11. Sc4 Sb7 12. De2 Dc7 13. Vfd1 Vfc8 14. Jd2 h6 15.Sxf6 Jxf6 16. Sb3 Sc6 17. Jc4 Jxe4 18. Jxe4 d5 19. a5 dxc4 20. Dxc4 Vf8 21. axb6 Dxb6 22. Jd6 Sb5 23. Jxb5 axb5 24. Dd5 Vxa1 25. Vxa1 Sc5

Poziční převaha bílého je nesporná, ale jak ji realizovat? Pěšec f2 je napadený a jeho obrana zjevně snižuje útočný potenciál bílého. B. Larsen nalézá zajímavou možnost zesílit tlak.

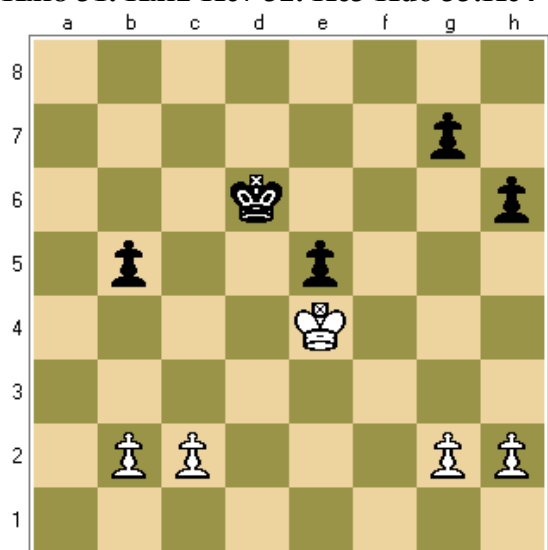
26. Va8! Sxf2+?

S. Gligorič jde vstříc soupeřovým záměrům. Partie nyní vynuceně přechází do pěšcové koncovky, která je pro bílého vyhraná. Jak ukázal Larsen, nejlepší šanci pro černého bylo pokračování 26. ...Vxa8 27.Dxa8+ Sf8 28.Dd5 Da7! 29.h4 b4 30.Dxe5 De7 31.Df5 Df6 32.Dd5 a šance bílého na výhru jsou přibližně stejné vyhlídkám černého na remízu.

27. Kf1 Df6

Jediný tah. 27. ...Vxa8 28.Dxa8+ Kh7 29.Sxa7 bylo pro černého beznadějným.

28. Dxf7+! Dxf7 29. Sxf7+ Kxf7 30. Vxf8+ Kxf8 31. Kxf2 Ke7 32. Ke3 Kd6 33.Ke4

Pěšcová koncovka má učební charakter. Vzdálený volný pěšec, který bude vytvořen bílým na dámském křídle, mu musí přinést výhru.

33. ...b4!

Gligorič zoufale klade odpor, pokouší se narušit stávající běh událostí. Po 33. ...Ke6 vyhrával bílý standardním způsobem: 34.c3 Kd6 35.b3 Ke6 36.h4 h5 37.c4 bc 38.bc Kd6 39.g3 g6 40.c5+ atd.

34. c3 b3 35. c4 g6 36. g4

Vyhrávalo také 36.h3.

36. ...h5 37. gxh5 gxh5 38. h4

Povinný tah. Černého pěšce „h“ je nezbytné zadržet pokud možno co nejdále od pole proměny.

38. ...Kc6!

Chytrý pokus vyhnout se variantě 38. ...Kc5 39.Kxe5 Kxc4 40.Ke4.

39. Kxe5 Kc5 40.Kf5 Kd4 41. Kf4 Kc5

Nesmyslné je 41. ...Kd3 42.c5 Kc2 43.c6 Kxb2 44.c7.

42. Ke5 Kxc4 43. Ke4

Bílý dosáhl svého cíle. Ještě se stalo:

43. ...Kc5 44. Kd3 Kd5 45. Kc3 Ke4 46. Kxb3 Kf5 47. Kc3

Černý vzdal.